

DESPRE CIOCĂNITORI ȘI ROLUL LOR ÎN COMBATAREA UNOR INSECTE DĂUNĂTOARE PĂDURILOR

Titus Lucescu
Rădăuți

Este cunoscut faptul că ciocănitorele, prin felul lor de viață, aduc o contribuție deosebită la combaterea dăunătorilor din păduri și livezi cu pomi fructiferi. Datorită auzului lor fin, ele reușesc să depisteze dăunătorii de scoarță și cei xilofagi, exact acolo unde se găsesc, indiferent de stadiul lor de dezvoltare (larvă, pupă, adult) și le distrug.

Din observațiile efectuate până în prezent s-a constatat că din cele 14 specii de ciocănitore ce fac parte din ornitofauna țării noastre, unele au o contribuție foarte mare la combaterea dăunătorilor, unele mai mică, iar altele, pe lângă faptul că sunt folositoare, mai produc și unele pagube. Speciile și subspeciile ce populează teritoriul țării noastre sunt: capântortura – *Jynx torquilla* L., ghionoaia verde – *Picus viridis* L., ghionoaia sură - *Picus canus* Gmel., ciocănitorea neagră - *Dryocopus martius* (L.), ciocănitorea mare -- *Dendrocopos major* (L.), ciocănitorea de pădure - *Dendrocopos major pinetorum* (C. L. Brehm), ciocănitorea sudică - *Dendrocopos major candidus* (Stres.), ciocănitorea de grădină - *Dendrocopos syriacus* (Hempr. et Ehrenb.), ciocănitorea de stejar – *Dendrocopos medius* (L.), ciocănitorea dobrogeană - *Dendrocopos leucotos lifordi* (Sharpe et Dress.), ciocănitorea spate-alb - *Dendrocopos leucotos leucotos* (Bechst.) ciocănitorea mică - *Dendrocopos minor hortorum* (C. L. Brehm), ciocănitorea estică - *Dendrocopos minor buturlini* Hart., ciocănitorea de munte - *Picoides tridactylus alpinus* C. L. Brehm.

În continuare ne vom ocupa însă de acele specii care, în urma observațiilor efectuate în perioada 1978-1986 ne oferă unele date.

Ghionoaia verde

Este o specie sedentară, populează subzona zăvoaielor, ajungând în unele cazuri până la limita inferioară a molidișurilor.

Hrana este alcătuită, în majoritatea cazurilor din furnici, ceea ce face ca în iernile fără zăpezi să producă și unele pagube prin deteriorarea mușuroaielor de furnici. În timpul iernilor cu zăpezi mari, când mușuroaietele de furnici sunt acoperite, devin folositoare, fiindcă consumă dăunătorii de scoarță (Scolytidae). Vara coboară pe sol, consumând larve de cărăbuși.

Ghionoaia sură

Face parte din speciile sedentare. Are cea mai mare densitate în complexele de gorun cu fag și în zăvoaie, în celelalte subzone de vegetație este văzută foarte rar. Condițiile de hrănire sunt asemănătoare cu cele ale ghionoaiei verzi.

Ciocănitorea mare

Specie sedentară. Are cea mai mare densitate în complexele de gorunete cu fag. Este rară în celelalte subzone de vegetație. A fost întâlnită și în livezile cu pomi fructiferi. Face parte din

speciile cele mai folositoare de ciocănitori, prin aceea că hrana este compusă, în majoritatea cazurilor din Scolytidae și Sirex ssp.

În timpul hrănirii puilor se deplasează pentru căutarea hranei până la distanța de 300 m de cuib. Acest lucru este important, pentru că ne dă posibilitatea să cunoaștem la ce distanță putem așeza cuiburile artificiale, în cazul unor combateri biologice a dăunătorilor de scoarță.

Ciocănitorea spate-alb

Până în prezent a fost rar întâlnită pădurile Bucovinei. A fost semnalată în amestecuri de fag cu rășinoase și în făgete pure. Folsește ca hrană dăunătorii de scoarță, dar consumă și alte specii de insecte.

Ciocănitorea neagră

Specie sedentară, cu densitate redusă. Populează molidișurile pure, amestecurile de rășinoase cu fag. Foarte rar este întâlnită și în alte zone de vegetație. Face parte din consumătoarele de Scolytidae.

Ciocănitorea mare

În timpul cuibăritului o găsim în număr mare subzona zăvoaielor și în amestecuri de gorun cu fag, ajungând în unele cazuri să nidifice până în parcurile din orașe.

Hrana este compusă din insecte, în toate stadiile de dezvoltare.

Ciocănitorea mică

Cuibărește în zăvoaie și gorunete cu fag; în cazuri rare coboară până în zona de câmpie. Din cauza ciocului slab nu poate găuri scoarța arborilor, însă parcurge trunchiurile arborilor, consumând diferite specii de insecte întâlnite.

Observațiile efectuate asupra speciilor menționate mai sus, ne mai oferă câteva date importante, legate de comportamentul acestor păsări, comportament care este legat de depistarea și combaterea insectelor dăunătoare.

Dacă în timpul hrănirii puilor, familiile de ciocănitori folosesc un spațiu mai restrâns de pe care recoltează hrana, după expirarea perioadei respective ele parcurg distanțe foarte mari în căutarea hranei. Exemple semnificative în acest sens ne oferă ciocănitorea de stejar, care în 2 ore parcurge, în medie, o distanță de 5 km, verificând până la 130 de arbori și ciocănitorea mare, care, în același timp, parcurge distanța de 4 km, verificând până la 138 de copaci. Arborii mai tineri sunt controlați mai fugitiv, pe când cei bătrâni, cu ritidomul gros, sunt verificați cu multă atenție. Cu aceste ocazii, s-a mai constatat că nu se suportă câte 2 exemplare pe același arbore, imediat ce apare al doilea începând lupta între ele. Aceste constatări s-au făcut în arborete sănătoase, unde numărul de dăunători este redus. Atunci când întâlnesc focare de insecte, rămân în aceste locuri perioade mai îndelungate, consumând dăunătorii în toate stadiile de dezvoltare.

Din suprafețele cu doborâturi de vânt, arbori cu vârful rupt și în zone cu consistența redusă, ținute sub observații până în anul 1986 în U. P. II Bercheza și U.P. III Soarec de pe raza ocolului silvic Marginea, a rezultat că până la sfârșitul lunii iulie, contribuția ciocănitorelor la combaterea dăunătorilor de scoarță este slabă, întâlnindu-se 1-3 exemplare pe suprafața de 10 ha. Începând cu luna august, după terminarea perioadei de eclozare, în zonele infestate se adună ciocănitori în număr mare. În primele zile se înregistrează cel mai mare număr de ciocănitori, ajungând cele negre până la 3 exemplare pe 1 ha, iar cele mari până la 2 exemplare pe 1 ha. Au fost și cazuri când pe aceeași suprafață au apărut ciocănitori de stejar și ciocănitori mici.

Cât timp au existat și arbori atacați de *Pissodes piceae* III s-a menținut și un număr mare de ciocănitori. După consumarea acestui dăunător, care - așa după cum este cunoscut - are larve mari și a unei părți din *Pityokteines curvidens* Germ., ciocănitorele negre au plecat, rămânând numai un număr redus de ciocănitore mari, care și-au continuat activitatea până primăvara. Și în cazul arborilor atacați cu insecte xilofage, ciocănitorele consumă în primul rând larvele mari ale speciilor de *Tetropium castaneum* L.), *Urocerus gigas* (L.), *Monochamus sartor* F. și numai când acești dăunători au fost lichidați sau nu se mai găsesc în zonele apropiate, încep să se hrănească și cu larve mici de *Trypodendron lineatum* (Oliv). După căderea zăpezii, ciocănitorele nu mai au și alte surse de hrană și se grupează din nou în zonele cu arborete infestate.

Din cele prezentate rezultă că speciile de ciocănitore au un rol deosebit în combaterea unor dăunători periculoși, în special pentru arboretele de rășinoase, dar în ultimii ani densitatea acestora a început să scadă simțitor. Aoeastă scădere este motivată în primul rând de reducerea condițiilor de cuibărit. Prin măsurile de igienizare a pădurilor se extrag și arborii scorburoși care, așa după cum este cunoscut, sunt singurele exemplare în care ciocănitorele își construiesc cuiburile.

Pentru a rezolva această problemă mai sunt greuțâți și neînțelegeri, însă insistăm asupra unor măsuri care puse în aplicare nu vor afecta cu nimic sănătatea: menținerea în arborete a arborilor scorburoși, care mai vegetează bine, pentru a asigura condiții de cuibărit. Tot pentru același motiv, cât și pentru popularea unor locuri cu arborete infestate, este necesară construirea de cuiburi artificiale, din trunchiuri de copaci scorburoși cu diamensiuni ce trebuie respectate pentru fiecare specie în parte.

Prezentăm în continuare câteva dimensiuni de care trebuie să se țină seamă la construirea acestor cuiburi. Dacă notăm cu A distanța de la baza cuibului până la orificiul de intrare, cu B diametrul orificiului și cu C diametrul interior al cuibului, atunci pentru ghionoaia sură A = 25-30 cm., B = 6 cm, C = 15-21 cm, pentru ciocănitorea (pestriță) mare A = 25-30 cm, B = 4,6 cm, C = 15 cm, pentru ciocănitorea neagră A = 37 cm, B = 6-7 cm, C = 32 cm și pentru ghionoaia verde A = 30-35 cm, B = 6,5 cm, C = 15-20 cm. Acestea sunt date după măsurătorile făcute în natură.

Bibliografie

Cătuneanu, I. I., 1952: Păsările folositoare în agricultură, păsări sedentare, eratică și sedentare migratoare. Ed. de Stat pentru Literatură și Știință.

Lucescu, T., 1979: Răspândirea unor specii de păsări în pădurile din Obcinele Bucovinei. Rev. Păd. nr. 1: 32-36.

ABOUT WOOD-PECKERS AND THEIR ROLE IN THE CONTROL OF SOME FOREST PEST INSECTS SUMMARY

Using the data resulted from investigations done in the period 1978-1986, it was possible to establish the wood-pecker species that lieve more frequent in the forests oi Bukowina. They

have an important role in the control of some pest insects. Always, these species consume first of all the big larve, and after that the smallest ones.

Their efficiency in the pest control is highest in winter, when the soil is covered by skow. In the other seasons wood-peckers can produce sometimes just damages destroying and hills.

It is proposed to maintain in forest the hollow trees, which are still living good, and to build some artificiale nests that to have adequate size for each species like the natural ones.